

INFORME SOBRE LA QUALITAT LINGÜÍSTICA EN LES PRIMERES NOTÍCIES DE LA REVOLTA PAGESA (06/02/2024)

(desembre del 2024)

1. INTRODUCCIÓ

L'Observatori de la Qualitat Lingüística (OQL) ha dut a terme una campanya sectorial centrada en la primera notícia sobre la revolta pagesa de 2024 en els informatius del migdia del dia 6 de febrer a les televisions públiques de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià. Es basa en un corpus de 3 mostres de 3 informatius diferents penjats a internet el dia 6 de febrer del 2024. Per canals, **TV3**: [TN Migdia](#), 12:35 minuts; **À Punt**: [NTC Informatiu Migdia](#), 6:51 minuts, i **IB3**: [Notícies Migdia](#), 4:10 minuts.¹ En total s'han transcrit i analitzat 23:36 minuts d'àudio.

Segons que s'explica en els informatius, la revolta va sorgir de manera espontània i va aconseguir mobilitzar milers de persones el dia 6 de febrer, sense partits polítics ni sindicats (algun dels quals posteriorment es va sumar a les mobilitzacions). L'espurna que va encendre la protesta va ser la nova política agrària comuna de la Unió Europea (PAC). Els pagesos es van organitzar principalment mitjançant les xarxes socials i van treure els tractors a les carreteres, van provocar embussos i talls importants i van cercar interlocutors a les institucions amb l'objectiu de defensar i reivindicar la pagesia.

Les veus de l'informe

En les mostres observades hi intervenen 44 persones, de les quals 17 són professionals de la comunicació i 27 hi fan declaracions més o menys improvisades. Entre els comunicadors hi ha els presentadors dels informatius, que generalment llegeixen el text que diuen al teleapuntador, i els corresponsals, que presenten un llenguatge més espontani, ja que diuen un text elaborat al lloc dels fets: de vegades se'ls veu que consulten les notes en les connexions en directe. D'altra banda, entre les persones que fan declaracions n'hi ha que tenen una certa experiència en els usos formals: han participat en rodes de premsa, han fet comunicats, s'han relacionat amb els mitjans de comunicació: són pagesos que tenen una certa experiència sindical o que pertanyen a organitzacions petites, i també un polític. D'altra banda, n'hi ha que no tenen aquesta experiència sindical i s'expressen amb un grau menor de formalitat. El context també és diferent: en els presentadors dels informatius el missatge és unidireccional, mentre que les declaracions responen a preguntes del corresposal. Cada veu s'expressa, amb més o menys formalitat segons el cas, en la seva varietat dialectal, i això es té en compte en aquest informe.

Fonts citades a l'informe

Pel que fa a les fonts que s'esmenten, vegeu el document [Fonts citades en els informes de l'OQL](#).

¹ La consulta dels enllaços és del dia 20 de febrer de 2024.

2. ANÀLISI LINGÜÍSTICA DE LES DADES OBTINGUDES

En el conjunt de les mostres analitzades hi ha 44 emissors en total. Els accents dialectals que es troben en les diferents intervencions solen ser de l'àmbit geogràfic de cada televisió. A IB3, de les 7 veus recollides, n'hi ha 6 de Mallorca i 1 de Menorca; a TV3, de les 22 veus recollides, 10 són del català central, 8 del nord-occidental i 4 del tortosí, i a À Punt, de les 15 veus recollides, 14 són valencianes i 1 és del català central.

Des del punt de vista de la funció que exerceixen en el programa informatiu, aquests emissors es poden classificar en dos grups: els comunicadors, és a dir, els presentadors al plató, els corresponsals i els enviats especials a les diverses localitats, i els testimonis, és a dir, les persones que aporten la seva opinió sobre els fets o les situacions que estan vivint. En aquest informe s'assenyalen amb una C les paraules dels comunicadors, i amb una T les dels testimonis.

FENÒMENS FONÈTICS

La dicció de la majoria dels 17 comunicadors i els 27 testimonis analitzats és bona. Vegem tot seguit uns quants fenòmens concrets que s'han observat en les mostres analitzades.

Vocalisme

1. Reducció de [o] a [u] en síl·laba àtona. En els diferents parlants orientals, excepte en mallorquí, s'observa la reducció de [o] a [u], d'acord amb cada parlar: *pr[u]testes*, *m[u]bilitzacions*, *eur[u]pea* en central i menorquí, i *pr[o]testes*, *m[o]bilitzacions*, *eur[o]pea* en mallorquí (C) i *p[u]sem*, *p[u]dem*, *p[u]blació*, *Rip[u]llès*, *expl[u]tació*, *[u]ví*, *númer[u]s*, *s[u]rtien*, *bur[u]cràcia*, *c[u]rral*, *ingress[u]s* en central; i, en mallorquí, sense reducció: *[o]rganitzacions*, *s[o]rtiríem* (T) ([GIEC 3.2.2](#)). S'observa també en valencià, que en general no fa aquesta reducció, la pronúncia del mot *obrir* amb tancament de [o] a [u]: *[u]brir* (C) ([GIEC 3.3.4.1b](#)). En general, totes les pronúncies observades s'adeqüen al sistema de cada parlar.

2. Fusió de vocals entre paraules en contacte. S'observa la fusió de vocals entre paraules en contacte. És un fenomen que es dona ([GIEC 3.4](#)) entre dues vocals àtones: *que ens fan falta* [e] (tortosí) (T); *sense alimentació* [ə] (central) (T); *que aquest any* [e] (nord-occidental) (T); *deu anys, que els va fer ahir* [ə] (central) (T); *sí que esteim en contra* [ə] (balear) (T); entre àtona i tònica: *tota la vida han sigut pagesos* [á] (tortosí) (T); entre tònica i àtona: *Unió Europea* [ów] (central i nord-occidental) (C); *fe(r) el papeleo* [é]; *paga(r) amortitzacions* [á] (nord-occidental) (T), i fins i tot, com fa un llaurador que usa la contracció *pa*, de la preposició *per a*: *pa ana(r) asfixiant* [panà] (valencià) (T).

3. Elisió de la vocal final de la seqüència -ia/-ies. En testimonis balears s'observa l'elisió de la vocal final de la seqüència -ia/-ies en els mots esdrúixols: *Hem de tenir es números positius de ses explotacions agràries* [∅]; *De ses organitzacions agràries* [∅]; *Sense haver de passar ses mateixes exigències* [∅] *que naltros* (T). Aquest ús és informal ([GIEC 3.3.4. 2d](#)).

4. Articulació del mot però. En la mostra s'observen dues veus valencianes que articulen *però* com si fos un mot pla: *Però este no ha sigut l'únic punt de l'A-3 afectat per la tractorada; No han aconseguit col·lapsar la ciutat, però sí tallar la ronda* (C), i també dos llauradors valencians: [*Voldriem*] *tallar València, però la policia no mos deixa entrar; però aixina el camp agrari se'n va... se'n va a paseo, eh?* (T), i un pagès nord-occidental: *Clar: jovent, ens ho farem, ho farem; però el sector, ja sabem com és, hi ha molta gent gran* (T). En valencià i en bona part del nord-occidental, la pronúncia plana [péro] és pròpia del discurs oral espontani, però s'evita en registres formals. Quatre veus més, tres de centrals i una de balear, pronuncien aquest mot amb elisió de la e: *Pro comencem a Fondarella, a les terres de Lleida; Els pagesos i pageses, pro, no preveuen aixecar aquest tall; Protesten per l'excés de burocràcia, pro també pels preus baixos* (central) (C); *Les protestes han estat convocades a través de xarxes socials i grups de missatgeria, pro no formen part del calendari previst* (balear) (C). És preferible evitar la pronúncia [pró], elidint la e, en registres formals. Una veu tortosina presenta una pronúncia sense elisió ni desplaçament accentual: *Els greuges són molts, però els més recurrents serien l'excés de burocràcia que han d'assumir...* (C). I també un pagès nord-occidental: *Estem orgullosos d'haver cobrat a seixanta cèntims, però no és cap preu desorbitat* (T). Aquesta pronúncia és adequada en tots els registres.

5. Articulació del mot veure. S'observa l'articulació de l'infinitiu *veure* amb el diftong *eu* reduït a [o]: *Ací, com podeu vore en estos moments, els llauradors han tornat a tallar la circulació* (valencià) (C). Aquesta forma, que és general en valencià, s'evita en registres més formals ([GIEC 9.6.2g](#)).

6. Articulació del mot que. Entre els parlants orientals, el relatiu *que* és pronunciat amb vocal neutra en tots els casos: *El conseller d'Agricultura ha demostrat la seva sintonia amb el qu[ə] demanen els pagesos* (balear) (C); *Hem aconseguit lo qu[ə] no varen aconseguir a França* (balear) (T). Entre els parlants occidentals aquest mot es pronuncia sempre amb e tancada: *I pel qu[e] fa a la PAC...* (C); *una plaga qu[e] te s'ha menjat lo fruit* (T) (nord-occidental). Totes dues pronúncies són igualment adequades segons el parlar.

Consonantisme

7. Sibilants sordes i sonores. La pronúncia de les sibilants és adequada en general en les tres mostres; en concret, s'observa en veus valencianes la realització adequada de les sibilants sonores: *de[z]lleial, vi[z]ibili[z]ar, mobili[z]acions i mobili[dz]acions, a[dz]ents, tra[z]lladat, organi[z]at, organi[z]acions i autori[z]ats* (C), però també s'hi observa la realització sorda de les sibilants sonores: *L'A-3 [tres] a l'altura de Xiva, l'A-3 [tres] a eixa altura, tall[s] intermitents, el[s] ànims, trà[n]s[it], zones [sónes], do[ts]e, quin[s]e, pai[s]os, fin[s] i tot* (C). Aquestes realitzacions sordes de les sibilants no pertanyen als registres formals ([GIEC 4.2.3.1b](#), [GIEC 4.2.3.2](#)). D'altra banda, es recull una veu balear que pronuncia Brussel·les amb [z] (T).

8. Sibilant seguida de r. En les mostres analitzades, el contacte d'una s o d'una [j] final de mot amb la r inicial del mot següent es resol en la meitat d'ocasions amb l'emudiment de

la *s*, com ara en *seves*[∅] *reivindicacions* (valencià) (C), *més*[∅] *recurrents* (tortosí) (C), *bastantes* [∅] *restriccions*, *mateixos* [∅] *requisitos* (tortosí) (T), *dejeccions* [∅] *ramaderes* (nord-occidental) (T), *als* [∅] *ramaders* (central) (C). En l'altra meitat d'ocasions s'articula la sibilant de manera força marcada, que implica una petita pausa abans de la *r*: *meny*[ʃ] *rendible*, *important*[s] *retencions* (tortosí) (C); *le*[s] *reivindicacions* (balear) (C), *pageso*[s] *repartits*, *principal*[s] *reivindicacions* (central) (C). Es dona el cas que una mateixa persona pot emmudir la *s* en un cas i marcar-la un xic més endavant, i així es pot suposar que hi ha pauses que obeeixen a la voluntat de pronunciar acuradament, i altres pauses que depenen del ritme de la locució, i que provoquen que es marqui la sibilant just abans ([GIEC 4.4.3.4d](#)).

9. Dissimilació de la *s* final de mot en contacte amb *s*-, *g*-, o *x*- en mallorquí i menorquí. S'observa en tres casos: *És sa* [ttsa] *conselleria*, *diriem d'aquí, de Balears*; *naltros, sí* [ttsí]; *entrin es gènere* [ddʒ] (T) ([GIEC 4.4.3.4b](#)).

10. Pronúncia de l'article salat masculí plural davant vocal. S'observa un parell de vegades: *es* [ədz] *altres la feren ahir*; *Estem en contra que després venguin des* [dədʒ] *altres països* (T) ([GIEC 16.3.1.1b](#)).

11. X en posició inicial de mot. S'observa la pronúncia *Xiva* ([tʃ]iva) i *Xest* ([tʃ]est) (C), amb el so [tʃ] que és habitual en els parlars valencians, però també s'observen diferents veus valencianes que diuen *xarxes socials* amb el so fricatiu [ʃ]. Els periodistes orientals també realitzen la *x*- com a [ʃ], i tan sols en una ocasió una veu central la fa amb el so africàtic: *Xavi* [tʃ] (C). En els parlars orientals, la pronúncia tradicional i més recomanable de *x* en posició inicial els registres formals és [ʃ] ([GIEC 4.4.2.3.1](#)).

12. Ex- + consonant oclusiva. Les diferents veus analitzades solen pronunciar adequadament amb [ks] la *x* de les paraules començades per *ex* + consonant oclusiva: *e*[ks] *tensible*, *e*[ks] *plotació*, *e*[ks] *plicaven* (central) (C); *e*[ks] *tingint* (tortosí) (T). També se sent una vegada la pronúncia simplificada *e*[s] *plotacions* (nord-occidental) (T) ([GIEC 2.4.2.1a](#)).

13. Ex- + vocal. En les mostres s'observa, en general, la pronúncia adequada amb [gz]: *e*[gz] *emple*, *e*[gz] *igir*, *e*[gz] *aminen* (central) (C); *e*[gz] *igències* (balear) (C). Amb tot, també s'observen realitzacions ensordides: *e*[ks] *emple* (valencià) (C), *e*[ks] *igeix* (tortosí) (C); i una de palatalitzada: *e*[dʒ] *igit* (central) (C). Aquestes últimes realitzacions no són pròpies dels registres formals ([GIEC 4.4.1.2a](#)).

14. Grup -tz- en el sufix -itzar i derivats. La gramàtica considera que «en el cas dels mots amb el sufix *-itz(ar)* és igualment acceptable la pronúncia com a [z] que aquest sufix presenta en parlars occidentals i baleàrics» ([GIEC 4.2.3](#)). En les mostres s'observa, però, que, a més dels centrals, totes les veus balears pronuncien africàtic aquest sufix: *mobili*[dz] *acions*, *organi*[dz] *acions*, *finali*[dz] *at* (C), *mobili*[dz] *acions* (T) (cf. [Tot dret, Fonètica, Consonants, 11](#)); també els nord-occidentals diuen *fertili*[dz] *ants*, *mobili*[dz] *acions* (C) i *amorti*[dz] *tzacions* (T), i algun valencià: *mobili*[dz] *acions* (C). La majoria dels valencians mantenen la pronúncia amb [z] *mobili*[z] *acions*, *organi*[z] *acions* (C), i en algun cas amb [s] *organi*[s] *at*; *parali*[s] *at* (C). Aquesta pronúncia sorda no és adequada en registres formals.

15. Grups -tg- i -tj-. Els grups *-tg-* i *-tj-* de mots com *missatgeria* o *mitja* es troben en 10 emissors, que majoritàriament els fan sonors: *ima*[dʒ] *e* (valencià); *mi*[dʒ] *a* (valencià, balear,

central) (C); *missa*[ɖʒ]eria (balear) (C); *farra*[ɖʒ]es (nord-occidental) (C), *percenta*[ɖʒ]e, *salva*[ɖʒ]e (central) (C); *farra*[ɖʒ]e (central) (T). Només un emissor d'aquests 10 pronuncia *mi*[tʃ]an (valencià) (C). Aquesta pronúncia sorda no pertany als registres formals ([GIEC 4.2.3.2](#)).

16. Articulació de la j en els mots ja i jo. Diu la gramàtica: «Els mots *jo* i *ja* poden pronunciar-se segons els parlars amb consonant palatoalveolar sonora, generalment fricativa, o amb semivocal: [ʒó] o [jó], [ʒá] o [já]. La pronúncia amb semivocal és la més general de la zona sud del nord-occidental i del central, en valencià i en eivissenc, i la pronúncia amb consonant palatoalveolar, en la resta de l'àmbit lingüístic.» ([GIEC 2.5.2c](#)). A les mostres es detecten pronúncies amb palatoalveolar en mallorquí: *En aquesta hora els tractors ja* [ʒá] *són de tornada cap a Inca* (C); *Jo* [ʒó] *sempre ho he dit* (T); amb semivocal en valencià: *A banda de les que ja* [ja] *havien anunciat les organitzacions agràries* (C), i també en un parell de casos en central: *L'estiu passat ja* [ʒá] *no van conrear blat de moro; han tallat ja* [ʒá] *aquesta autopista AP-7* (C). D'altra banda, la pronúncia amb semivocal es troba entre periodistes: *que ja* [já] *hem anat sentint* (C); i sobretot entre els testimonis, també a les comarques gironines i al Bages: *Jo* [jó] *tinc cinquanta-sis anys i encara soc jove agricultor: ara dis-me tu, jo* [jó]... *què faig jo* [jó] *de jove agricultor!*; *Jo* [jó] *soc l'últim (tortosí); El meu padrí, fa trenta anys, ja* [já] *havia cobrat la fruita a cent pessetes; El sector, ja* [já] *sabem com és; A França ja* [já] *han aconseguit bastantes coses* (nord-occidental); *L'any passat a casa jo* [jɔ] *vaig treballar cinc-centes hores a cavall del tractor* (la Selva); *Jo* [jó] *tinc una filla de deu anys i, bueno, jo* [jó] *li dic sempre «no facis de pagès»; Si jo* [jó] *ara hagués de tornar a començar, ara mateix, tindria molts dubtes* (el Bages) (T). Totes dues pronúncies són adequades en tots els registres.

17. Elisió de la d intervocàlica en valencià. No es detecta la pronúncia amb la -d- elidida de mots acabats en -ador, -ada entre els comunicadors valencians, que diuen *llaurador*, *vesprada* i *tractorades* (C); però sí en dos llauradors, que diuen: *programades* [∅], *cada vegada* [kaβeɣá] (T). Aquestes elisions s'eviten en els registres formals ([GIEC 4.4.3.3](#)).

18. Simplificació dels grups consonàntics finals en mallorquí. En mallorquí, qualsevol grup consonàntic final de més d'una consonant es redueix a una de sola, la més propera al nucli, quan el mot següent comença per consonant ([GIEC 4.4.3.5d](#)). S'observa aquesta simplificació en un parell de casos: *A primera hora encara no sabien quants* [kwám] *pagesos s'afegirien a la mobilització; Destinarà al voltant de vuit-cents mil* [βujsénsmil] *euros a prop de mil cent pagesos i ramaders* (C).

19. T a final de mot en contacte amb consonant sonora. En valencià es pot produir la simplificació de la t final en contacte amb una consonant sonora. En aquesta mostra n'hi ha 5 casos, de 3 emissors: *Comunitat* [∅] *Valenciana, han tallat* [∅] *la carretera, sentit* [∅] *València, ciutat* [∅] *de València, port* [∅] *de Màlaga* (C). També hi ha 3 casos, d'altres dos emissors, en què no es dona el fenomen: *sentit*[d] *València, Comunita*[d] *Valenciana i ciuta*[d] *de València* (C). La simplificació de la t final en contacte amb una consonant sonora és un tret propi de la parla espontània ([GIEC 4.4.1.2c](#), [GIEC 4.4.3.3](#)).

20. Mots acabats en nt. Les paraules acabades en nt, els comunicadors balears i valencians les diuen adequadament, sensibilitzant la t final quan precedeix una vocal, com en les seqüències *reduir al cinquanta per cent*[t] *els pesticides; s'estan acumulan*[t] *ahí cues de deu*

quilòmetres; se n'han concentrat més de cen[t] als afores; No han pogut evitar que finalmen[t] ocuparen l'autovia (valencià) (C); finalmen[t] hi han participat una trentena de pagesos (mallorquí) (C) i seguramen[t] es propers dies (mallorquí) (T), a diferència del que fan els de les altres varietats, que emmudeixen la t del grup nt ([GIEC 4.3.2](#)).

21. Elisió de la r de l'infinitiu seguit d'un clític. Es troba un cas d'elisió de la r final de l'infinitiu seguit d'un clític, en nord-occidental: *Anar a l'ordinador i entrar[Ø]-ho* (T); però també, en el mateix dialecte, sense elisió: *Hi ha moltes explotacions que estan prenent la decisió de deixar-ho* (T). Aquesta elisió es troba en alguns parlars en registres informals ([GIEC 8.5.1a](#)).

22. Articulació de la v. Gairebé tots els emissors són betacistes (és a dir, no distingeixen l'articulació de la v i de la b, que pronuncien /b/): tant els centrals i nord-occidentals, d'acord amb les característiques dels seus parlars, com els balears i gairebé tots els valencians: *de[β]ers, a[β]ui, rei[β]indicar, ha[β]ien, [b]enen, impro[β]isada, rei[β]indicacions, [b]espre, con[b]ocada* (C); *[b]ia Whatsapp i [β]ia cridada; Europa [β]ol fer una agricultura pija; Esteim en contra que després [b]inguen des altres països i entrin es gènere sense ha[β]er de passar ses mateixes exigències; Hem aconseguit lo que no [β]aren aconseguir a França; A França no se [β]aren situar da[β]ant ses portes de Mercaparis* (balear) (T); *auto[β]ia, [b]alenciana, [b]isibilitzar, [b]ida, a[β]isen* (valencià) (C); *Naltros portem tota la [β]ida pagant cada [β]egada més* (valencià) (T). I això, malgrat que per a IB3 ([Tot dret, Fonètica, Consonants, 1](#)) la distinció entre aquestes dues consonants és obligatòria i per a À Punt ([Llibre d'estil CVMC, B.2.2.5](#)) és preferible. Tan sols una veu valenciana articula la labiodental, per bé que no en totes les seves intervencions: *Una [v]intena de tractors a[v]ancen des de Natzaret*; però: *Les tractorades són alienes a les mobilitzacions con[b]ocades* (C) ([GIEC 4.2.2](#)).

23. Pronúncia geminada de la b en el grup -bl-. S'observen diverses paraules que contenen el grup *bl* darrere vocal accentuada, amb dues pronúncies diferents: 3 periodistes fan la *b* sonora sense geminar (un de valencià, un de nord-occidental i un de tortosí): *po[β]le, extensi[β]le, rendi[β]le* (C), i un de central la fa sonora i geminada: *palpa[bb]le* (C). Una reportera central gemina el grup en un mot derivat: *po[bb]lació* (C), i una pagesa el pronuncia sense geminar: *po[β]lació* (T). La geminació de la consonant oclusiva del grup /bl/ és adequada en tots els registres d'acord amb cada parlar ([GIEC 4.3.6](#)).

24. Articulació del mot també. S'observa la variant *tamé* del mot *també*. Dues veus realitzen aquesta pronúncia, que alterna amb la pròpia del registre formal, *també*: *Els tractors tamé han fet soroll* (valencià); *Tamé més al nord hi ha uns tres-cents tractors* (tortosí) (C). Aquesta variant no pertany als registres formals.

25. Pronúncia de ll

a) Pronúncia generalitzada de ll com a [j]. Del total de 17 emissors analitzats, n'hi ha que pronuncien sistemàticament la *ll* de manera inadequada amb la semivocal palatal [j]: *Denuncien la competència des[j]eial de tercers països; La burocràcia i la competència des[j]eial no els deixen guanyar-se la vida dignament; Han bloquejat carrers i ta[j]at carreteres; Els tractors es concentren davant la Conse[j]eria d'Acció Climàtica* (valencià) (C); un altre alterna les realitzacions [ʎ] i [j]: *Les mobilitzacions oficials tindran [ʎ]oc el dotze de febrer a Alacant, el quinze de febrer a Caste[j]ó...* (valencià) (C). La pronúncia sistemàtica de [ʎ] com a [j] no és acceptable en cap registre ([GIEC 4.2.5](#)).

b) leisme històric. A diferència dels casos del punt *a*, hi ha alguns mots amb *ll* que es pronuncien amb semivocal palatal ([j]) per raons etimològiques. Aquest fenomen, anomenat *ieisme històric* o *iodització*, s'observa en un cas: *No podem fer agricultura verda amb números verme[j]s* (mallorquí) (T). En els registres formals, però, és preferible la pronúncia amb [λ] ([GIEC 4.2.5](#), [GBU 2.4 remarca 7](#)).

c) Elisió de ll. S'observa un cas d'elisió de *ll* entre vocals, producte de la iodització en baleàric: *és sa conse[∅]eria, diríem d'aquí, de Balears, que va molt retrassada* (mallorquí) (T). Aquesta elisió no és pròpia dels registres formals ([GIEC 4.4.3.5f](#)).

26. Vocalisme en els noms de lloc. La manera de pronunciar els topònims dels presentadors dels informatius i de vegades dels reporters divergeix de la pronúncia local. S'observa la pronúncia amb [o] del topònim *Montblanc*: *Talls i protestes que continuen afectant l'AP-2 al seu pas per M[o]ntblanc, Més al nord hi ha uns tres-cents tractors que estan tallant l'autopista AP-2 a M[o]ntblanc* (C), malgrat que la pronúncia local és amb [u] ([OnCat](#)). També es troba la pronúncia amb [o] del topònim *Andorra*: *una marxa lenta, des de la Seu fins a la frontera amb And[o]rra* (central) (C), per bé que la pronúncia local és amb [ɔ]. Un corresponsal, en canvi, articula l'hidrònim *Ter* en la forma local, amb [ɛ] ([OnCat](#)) (central) (C); finalment, s'observa la pronúncia del topònim *València* amb [e] en boca d'un presentador valencià i amb [ɛ] en boca d'un de balear ([OnCat](#)). Aquestes pronúncies són acceptables sempre que siguin coherents amb la varietat emprada.

27. Consonantisme en els noms de lloc. Pel que fa al topònim *Brussel·les*, la pronúncia observada en els comunicadors és amb [s], tant en les mostres valencianes com balears, però hi ha un testimoni balear que el pronuncia amb [z] (cf. fenomen 7 d'aquest document). Un cas diferent és la pronúncia del corònim *Andalusia* (C), articulat amb [s] quan hi correspondria una [z]. La pronúncia del primer topònim amb [z] i del segon amb [s] no és adequada en cap registre. Pel que fa al topònim *Natzaret*, s'observa la pronúncia amb [z], en boca d'emissors valencians; la pronúncia del grup *-tz-* com a [z] és adequada en els parlars occidentals i balears. S'observa així mateix l'articulació del nom *Alacant* amb [t] final, coincident amb la pronúncia local.

28. Realitzacions defectuoses. De tant en tant se sent alguna paraula amb sons retallats o alterats, sigui per un relaxament articulatori fruit de la velocitat locutiva, sigui per la complexitat del mot. De vegades s'esmenen sobre la marxa. Aquest fenomen es troba sobretot en les connexions en directe, però també en les locucions al plató: **burocaci** per *burocràtic* (central), **agrara** en comptes de *agrària* (central), **Genelitat** en comptes de *Generalitat* (central), **precupa** per *preocupa* (central), **atopista** per *autopista* (central), **pagejos** per *pagesos* (central). També s'observa alguna confusió en l'obertura de la *e*: **pr[é]us** en comptes de *pr[é]us* en un emissor central (C).

29. Realitzacions interferides. S'observen les realitzacions **fruticultors** per *fructicultors*, **suscriuen** per *subscriuen* i **soberania** per *sobirania* (nord-occidental) (C), i **cantitat** per *quantitat* (nord-occidental) (T), causades, potser, per interferència del castellà.

FENÒMENS MORFOSINTÀCTICS

30. Ús de l'article general i del salat. Les formes de l'article definit singular s'usen adequadament en general en totes les mostres analitzades: *la informació, l'increment, la una, l'A-3, l'A-5* (C), però *la autopista*, en veu d'un corresponal gironí, i *la A-3*, en veu d'un de valencià (C). Els periodistes d'IB3 fan un ús sistemàtic de l'article general: *el camp, les organitzacions, els drets, el Raiguer, la Península* (C); en canvi, els testimonis balears fan servir sempre l'article salat: *ses organitzacions, sa reunió, sa Península, es moment, s'interlocutor, des ministeri, es pagesos de per aquí, es altres, des altres països* [edz] (T). L'article general s'ha usat sempre en els registres formals a les Illes, mentre que l'article salat és propi especialment de la parla espontània ([GIEC 16.3.1.1](#)).

31. L'article individualitzador. Els comunicadors diuen *el: Ara el que volen és un interlocutor; Ha demostrat la seva sintonia amb el que demanen els pagesos* (C). En les intervencions dels testimonis s'observa l'ús de l'article *lo: És es moment de reivindicar lo que deien; lo que sí que esteim en contra que després vinguen...; lo que no varen conseguir a França; Això és lo que mos estan transmetent i estem en total sintonia de lo que estan demanant* (balear) (T); *lo que és lo tema PAC, mos manen moltes normes; Per lo qual hi ha moltes explotacions que s'han trobat entrampades* (nord-occidental) (T); *Vullguem que els nostros productes valguen lo que toco que valguen* (valencià) (T). En els registres formals, l'ús adequat és *el* ([GIEC 16.3.1.4](#)).

32. Demonstratius. S'observen diferents formes dels demostratius segons els parlars: en central, nord-occidental i balear el sistema és binari, i en valencià és ternari; ara bé, com que el gènere notícia es caracteritza per la immediatesa, en les mostres tan sols es troben les formes corresponents al primer i al segon grau de proximitat. Pel que fa als **determinants**, en central, nord-occidental i balear es troba *aquest: aquest sentit, aquesta protesta, aquestes instal·lacions* (C). En valencià, en les mostres analitzades s'usen únicament les formes no reforçades *este, estos, esta, estes*, i *eixe, eixos, eixa, eixes: este punt, estos moments, estes mobilitzacions, eixos deu minuts, eixa altura* (C), d'acord amb el criteri del *Llibre d'estil de la CVMC* per als usos orals. També s'observa *estos* en un corresponal tortosí: *hi ha talls en estos moments, convocats pels pagesos* (C). Tots aquests usos són adequats ([GIEC 16.4.1](#)) ([Llibre d'estil de la CVMC, B-3.3.2](#)). Pel que fa als **adverbis demostratius**, s'observa que els comunicadors valencians també fan servir les formes del sistema ternari *ací, allà i ahí: Aguantaran ací tot el dia, Allà ha estat Elena Riego, S'estan acumulant ahí cues de deu quilòmetres* (C). La forma *ahí*, pròpia del valencià oral, tot i que la GIEC considera que s'evita en els usos formals, no és objecte de cap restricció en el *Llibre d'estil de la CVMC* ([Llibre d'estil de la CVMC, B-3.3.2a](#)). Els emissors d'altres parlars se cenyeixen al sistema binari, del qual a les mostres només s'observa la forma *aquí*. Finalment, pel que fa als **pronoms demostratius**, es troba *això* en tots els dialectes: *Tot això, el dia que Europa ha anunciat que retiren el pla per a reduir al cinquanta per cent els pesticides* (valencià) (C); *això s'afegeix a la nova política agrària europea* (central) (C); *I, de tot això, el conseller d'Agricultura ha demostrat la seva sintonia amb el que demanen els pagesos* (balear) (C) ([GIEC 20.4.1](#)).

33. Variant aixina de així. Pel que fa als adverbis de manera, s'observa la variant *aixina* de *així*, usada per un llaurador valencià: *Aixina el camp agrari se'n va... se'n va a paseo* (T). Aquesta variant és pròpia del registre col·loquial ([GIEC 20.3.5b](#)).

34. Possessius. S'observa que les formes femenines singulars dels possessius tòncics presenten les variants dialectals esperables: amb *u* en català occidental: *les seues reivindicacions*; *les seues protestes* (valencià) (C), però també *Pagesos i ramaders consideren que està en perill la seva supervivència* (nord-occidental) (C); i amb *v* en català oriental, on és la forma predominant: *Ha demostrat la seva sintonia amb el que demanen els pagesos* (balear) (C), *Obligarà, doncs, els pagesos i ramaders a presentar tot el que fan, tota la informació de les seves explotacions* (central) (C). Tots els usos observats dels possessius tòncics són adequats (GIEC 16.5.2, GIEC 27.7.1). S'observa un plural analògic del possessiu àton *mon*: *Mons fills, si avui me mòric...*(tortosí) (T) (DCVB).

35. Morfologia pronominal. Pel que fa als pronoms, també es detecten usos propis dels diferents parlars. En valencià i en balear, per exemple, es fan servir les formes plenes davant el verb, acceptables en la llengua oral d'acord amb els parlars (en l'exemple següent, amb la forma col·loquial *mos*): *Mos obliga a produir menos* (balear) (T). Es troba també la combinació dels pronoms *se* i *ho* pronunciada [sew] davant del verb, en valencià: [*Van*] *ficant traves i més traves perquè els que estan vells s'ho* [sew] *deixen* (T) (GIEC 8.3.2, GIEC 8.4.2a, GIEC 13.6d).

36. Variants del pronom nosaltres. S'observa que 1 emissor fa ús de la forma general *nosaltres*: *resulta que tenim de deixar de treballar nosaltres per fer el papeleo...* (nord-occidental) (T); 4 emissors fan ús de la forma *naltros*: *A França no se varen situar davant ses portes de Mercaparis, naltros, sí; Naltros, els pagesos de per aquí; Naltros, no és que estiguem en contra de tot això* (balear) (T); *Naltros portem tota la vida pagant cada vegada més* (valencià) (T); i 1 de la forma *natros*: *Sense els mateixos requisits que mos demanen a natros* (tortosí) (T). Aquestes variants són col·loquials (GIEC 8.1c).

37. El pronom feble datiu plural. S'observa que no hi ha variació en l'ús del pronom de datiu plural *els* en els parlants centrals i nord-occidentals i és sempre **els**: *Els imposa mesures, Que els paguin uns preus justos* (central); *Els dificulten el seu dia a dia* (nord-occidental) (C). Aquest ús és el propi dels registres formals (GIEC 8.2.1f).

38. Els pronoms adverbials. S'observa un ús generalment adequat dels pronoms *hi* i *en*, tot i que els parlars valencians han reduït, de manera considerable, els usos de tots dos pronoms, especialment de *hi*: *Finalment hi han participat una trentena de pagesos* (balear) (C), si bé observem alguna vegada una tria a favor dels adverbis demostratius: *S'estan acumulant ahí cues de deu quilòmetres* (valencià), en comptes de *S'hi estan acumulant cues de deu quilòmetres*; i en una altra ocasió, la manca del pronom: *S'hi ha presentat més d'una vintena* (balear) (C), en comptes de *se n'hi ha presentat més d'una vintena*.

39. Anteposició del pronom de primera i segona persona al pronom reflexiu. En parlars valencians, l'anteposició dels pronoms de primera i segona persona al pronom reflexiu és col·loquial: *Els gastos mos e se mengen. Està tot impossible!* (valencià) (T). També documentem a la mostra aquest ús en un parlant d'Aitona, al Segrià: *El marge és tan estret, que una errada, és a dir, una mala campanya, una plaga que te s'ha menjat el fruit...* (nord-occidental) (T). Aquests usos són col·loquials (GIEC 8.4.1b).

40. Morfologia verbal. En el llenguatge dels comunicadors, que s'expressen generalment en indicatiu (present, perfet i futur) i en tercera persona, no s'observen diferències en la

morfologia verbal; tan sols quan ocasionalment utilitzen el subjuntiu: *No han pogut evitar que finalment **ocuparen** l'autovia* (valencià) (C). Sí que apareixen diferències en la morfologia verbal en el llenguatge dels testimonis, que s'expressen més sovint en primera persona, i amb més subjuntius. Començant per la forma balear *esteim*, analògica, sorgida a semblança d'altres com *feim*, *veim*, *seim* *creim*, *deim*, que obeeixen a raons etimològiques (cf. [GIEC 9.6.1.6](#)): *Naltros **esteim** defensant de simplificar aquesta PAC* (T); els subjuntius *valguen*, *venguen*, *dixen* (aquest, afectat pel tancament de *e* en [i] provocat pel contacte amb la *xeix*): *Que **venguen** des altres països* (balear) (T); *Els que estan vells s'ho **dixen*** (valencià) (T); la forma occidental de l'imperatiu de *dir* en usos pronominals: *Ara **dis-me** tu, jo... què faig jo de jove agricultor!* (tortosí) (T); la persona 1 del present d'indicatiu velaritzada *mòric*: *Mons fills, si avui me **mòric**...* (tortosí) (T); i la frase següent, amb confusió en les formes dels verbs *voler* i *valer*, i amb un subjuntiu en *-o*: *No **vullguem** les llimosnes de la PAC. **Vullem** que els nostros productes **valen** lo que **toco** que **valguen*** (valencià) (T) ([GIEC 9.1](#)).

41. Participi del verb ser. S'observa el participi del verb *ser* majoritàriament en la forma *sigut*: *la sequera ha **sigut** un fet agreujat* (central) (T); *este no ha **sigut** l'únic punt de l'A-3 afectat per la tractorada*; *Des de primera hora del matí la ciutat de València ha **sigut** una de les més afectades per estes mobilitzacions* (valencià) (C); *Tota la vida han **sigut** tots pagesos* (tortosí) (T). També s'observa *estat* en balear: *Les protestes han **estat** convocades a través de xarxes socials* (C). Totes dues possibilitats són adequades en els usos formals ([GIEC 9.6.8a](#)).

42. Preposició damunt. S'observa l'ús de la preposició *damunt* amb valor quantificador additiu, equivalent a 'a més a més': *I **damunt** te duen coses de fora* (valencià) (T) ([GIEC 19.5.2b](#)).

43. Substitució de amb per en. S'observa la substitució de la preposició *amb* per la preposició *en*: *Naltros portem tota la vida pagant cada vegada més, **en** els mateixos preus* (valencià) (T) ([GIEC 19.3](#)).

44. Substitució de a i en per amb. S'observa la substitució de les preposicions *a* i *en* per la preposició *amb*: *Això serà molt difícil per **amb** ells*; *Una errada repercuteix **amb** unes pèrdues de molta quantitat de diners* (nord-occidental) (T). Aquesta confusió de preposicions és pròpia de la llengua oral espontània ([GIEC 19.3](#)).

45. La preposició per i la preposició composta per a. Els usos de la preposició *per* i la contracció *pel* són majoritàriament adequats i es troben en veus de tots els parlars: Amb valor espacial: *els accessos **per** l'A-5, **per** tota Espanya* (valencià) (C); *s'han estès **per** desenes de carreteres* (C); ***de per aquí*** (T) (balear); ***per** la nacional 340; al seu pas **per*** (central) (C) ([GIEC 19.3.5.2a](#)); de proporció: *un cinquanta **per** cent* (balear) (C); *dotze **per** cent* (central) (C); ***per** duplicat, **per** triplicat* (central) (T) ([GIEC 19.3.5.3.e](#)); d'agent: *el calendari previst **per les** organitzacions agràries; acompanyats **per** la Guàrdia Civil* (balear) (C); *protestes convocades **per** associacions menudes* (valencià) (C); *[provocats] **per** l'entrada de productes de tercers països* (central) (C) ([GIEC 13.6.1.8](#)).

També en complements de règim: *protesten **per** l'excés de burocràcia, però també **pels** preus* (central) (C) ([GIEC 19.3.5.2d](#)); i en locucions adverbials: ***per tant*** (central) ([DIEC](#)); ***per exemple*** (central i valencià) (C) ([DEIEC](#)).

Les zones semàntiques en què hi pot haver vacil·lació en l'ús de les preposicions *per* o *per a* són les que corresponen a les nocions de destinació, motiu i finalitat. Amb el valor de motiu i finalitat s'observen nou casos construïts amb *per a* seguit d'infinitiu, tots nou valencians: *Carreteres tallades per a fer escoltar les seues reivindicacions*; *Tractorada massiva per a visibilitzar el malestar dels agricultors*; *Han estat també repartint taronges als conductors per a mitigar un poc l'espera*; *S'han concentrat a Requena per a iniciar les mobilitzacions*; *Han repartit taronges entre els conductors atrapats, per a calmar els ànims*; *Han provocat retencions importants en la Nacional 232 per a concentrar-se a Xert*; *Retiren el pla per a reduir al cinquanta per cent els pesticides (C)*; *cada volta tenim menys armes per a produir i els productes cada volta s'encareixen més (T)*; *No tenen capacitat tecnològica per a atendre Brussel·les [peraténdre] (C)* ([GIEC 29.3](#)).

Amb el mateix valor, s'observen 8 casos amb *per* seguit d'infinitiu: *Han sortit avui matí d'Inca per reivindicar els drets del sector*; *Han sortit al carrer per protestar (C)*; *Uns férem sa reunió per... preparar o pensant que aquesta setmana sortiríem (T)* (balear); *Han pres les carreteres per clamar que n'estan farts*; *El que volen és un interlocutor polític per traslladar totes les seves reivindicacions*; *Reclamen més suport per fer front als greus efectes de la sequera (central) (C)*; *La complexitat per aplicar les mesures per afavorir la transició ecològica (C)*; *Resulta que tenim de deixar de treballar nosaltres per fer el papeleo*; *No és un preu per arribar a pagar amortitzacions (nord-occidental) (T)*. ([GIEC 29.3.3](#))

Pel que fa als usos de *per* i *per a* davant mots altres que infinittius, es troba: *Un altre maldecap per als pagesos. En canvi, ho han deixat de ser per a sectors com el del vacú (nord-occidental) (C)*; *fitosanitaris que ens fan falta avui en dia per als cultius (tortosí) (T)*; *que es modifiqui el percentatge de l'ús de l'aigua per l'agricultura i la ramaderia (central) (C)*. Els usos recollits fins ara són adequats. Amb tot, malgrat que en la llengua oral espontània hi ha parlars que usen només la preposició *per*, l'últim exemple no es considera acceptable en els registres formals ([GIEC 19.3.5.1](#), [GIEC 29.3.3](#)).

També es troba un ús adequat de *per a* amb valor temporal: *per als pròxims dies* (valencià) (C) ([GIEC 19.3.5.4b](#)), i un ús de la locució prepositiva *per tal de*: *per tal d'evitar més incidències de trànsit* (valencià) (C) ([GIEC 19.9.4a](#)).

46. Contracció de la preposició composta per a. S'observa en un llaurador l'ús de *per a* davant infinittiu contreta en *pa* (també en la conjunció final col·loquial *per a que*): *[Van] ficant traves i més traves, i apretant, i tot, tot, tot, tot, a poc a poc, pa anar asfixiant pa que la gent no se'n pose de nova i pa que els que estan vells s'ho deixen* (valencià) (T). La preposició *per a* es pronuncia *pa* col·loquialment en valencià ([GIEC 19.3](#)).

47. Construccions de gerundi. En general s'observa un ús adequat del gerundi, *per a* indicar que es parla d'una situació present: *què està passant*; *estan tallant l'AP-7* (central) (C); *estan provocant retencions*; *s'estan acumulant ahí cues* (valencià) (C); amb un sentit duratiu: *talls i protestes que continuen afectant l'AP-2* (central) (C); *han d'estar esperant que es torni a obrir* (valencià) (C); o també progressiu: *els estan ofegant* (balear) (C) ([GIEC 24.8.5.1](#)). Però hi ha dos casos em què els gerundis expressen conseqüència: *Hi ha talls en estos moments, convocats pels pagesos, provocant això importants retencions de trànsit* (tortosí) (C) i *Han tractat de col·lapsar la ciutat de València amb les seves protestes i en algunes zones ho han aconseguit, creant embussos que s'han traslladat també a algunes avingudes* (valencià) (C). Aquests usos no són adequats ([GIEC 32.3.2a](#)).

48. Ús de el que / lo que introduint una relativa que té per antecedent una oració. S'observa el cas d'una oració relativa no restrictiva amb antecedent oracional encapçalada per *el que*: *No han aconseguit col·lapsar la ciutat, però sí tallar la Ronda Nord de València, el que ha provocat importants embussos* (valencià) (C). I una altra introduïda per *lo que*: *Una reducció de fitosanitaris, sobretot per a l'arròs, lo que mos afecta més, perquè...* (tortosí) (T). Aquestes oracions s'introdueixen amb els sintagmes *la qual cosa* o *cosa que*, i no és acceptable introduir-les amb l'article *el* o *lo*. En lloc del relatiu es pot usar la construcció *i això* ([GIEC 27.4.1b](#), [GEIEC 24.3b](#), [GIEC 16.3.1.4a](#), [GEIEC 10.3.3](#)).

49. Construcció relativa analítica. Es detecta una construcció relativa analítica, construïda amb la conjunció *que* i un possessiu: *Això s'agreuja amb l'anomenat quadern digital, que s'ha ajornat, de fet, la seva aplicació* (central) (C). Es tracta d'una construcció col·loquial, tot i el context formal de l'informatiu. Per tenir una construcció formal caldria llevar la conjunció i substituir el possessiu per un pronom relatiu: *Això s'agreuja amb l'anomenat quadern digital, l'aplicació del qual, de fet, s'ha ajornat* ([GIEC 27.7.1](#)).

50. Construcció consecutiva encoberta. Amb l'aparença d'una oració de relatiu trobem aquesta oració consecutiva amb el primer element de la correlació implícit: *És un preu normal, és un preu que aquest any ens hem pogut guanyar la vida* (nord-occidental) (T), que es pot parafrasejar així: *És un preu (tal) que aquest any ens hem pogut guanyar la vida* ([GIEC 27.11.5](#)).

51. La perífrasi verbal d'obligació tenir de. S'observa en un testimoni l'ús de *tenir de* + infinitiu: *Resulta que tenim de deixar de treballar* (nord-occidental) (T). Es tracta d'una perífrasi antiga que s'evita en els registres formals, però que és acceptable en els usos col·loquials ([GIEC 24.8.4.1c](#)).

52. Ús no acceptable de per lo qual. S'observa l'ús del nexa *per lo qual* encapçalant una oració que expressa un efecte (construcció il·lativa): *Per lo qual hi ha moltes explotacions que s'han trobat entrampades* (nord-occidental) (T). És una construcció interferida, que caldria substituir per *(i) per això, de manera que* o *així que* ([GIEC 29.4.1](#)).

53. Expressió del gènere. Pel que fa a l'expressió de gènere, en plural s'opta majoritàriament pel masculí genèric: *Els llauradors han tallat la carretera* (valencià) (C). En algun cas es recorre a l'ús de formes genèriques amb expressions despersonalitzades: *Encara era de nit quan els tractors s'han concentrat a Requena per a iniciar les mobilitzacions* (valencià) (C); o a l'ús de les formes dobles: *Han decidit sumar-se als companys i companyes d'Utiel* (valencià) (C); *Els pagesos i pageses, però, no preveuen aixecar aquest tall fins, com a mínim, demà; Tot això crea molt desànim entre pagesos i pageses* (central) (C). Totes aquestes possibilitats són adequades en aquest context ([IEC²](#)).

54. Altres fenòmens: ús de afores, fruita seca, comú i tot + nom de lloc. S'observa l'ús adequat en masculí de dues paraules a les quals sovint se'ls canvia erròniament el gènere: *els afores* (balear, valencià) (C) i *la fruita seca* (nord-occidental) (C). Per contra, s'observa l'ús de l'adjectiu *comú* com si fos invariable en gènere: *reivindicació comú* (valencià) (C), en lloc

² Document aprovat per la Secció Filològica de l'IEC en la reunió plenària tinguda el passat 20 d'octubre de 2023.

de *reivindicació comuna*. Finalment, s'observa un cop el quantificador *tota* davant un topònim en femení singular, tal com es tendeix a fer en valencià: *Centenars de tractors han bloquejat carrers i tallat carreteres per tota Espanya* (valencià) (C)

55. Anacoluts. Quan els emissors improvisen el discurs o s'equivoquen es produeixen diversos errors de concordança i anacoluts: *Han volgut traslladar la seua...s protestes ací; Totes les protestes s'han organitzat a banda de les que ja havien anunciat els organitzacions agràries; Està tallat, en estos moments, la... tota la circulació.* (valencià) (C); *Que aquesta PAC verda sigui sense... ràpida, jo sempr... que sigui ag... àgil i pugui arribar* (balear) (T).

56. Omplidors. S'observen especialment en un emissor: *Uns dos-cents agricultors, amb els seus aa tractors i aa també amb tota la logística necessària estan aa tallant l'autopista AP-7* (tortosí) (C), i també, però més moderadament, en altres emissors: *Això s'agreuja amb ee l'anomenat quadern digital* (central) (C); *Estan fent-lo ací, aa a Xiva* (valencià) (C); *mos hem reunit via WhatsApp i via cridada, ee hem quedat per fer suport en aquests companyeros* (balear) (T); *Una errada, pos ee les... l... repercuteix amb unes pèrdues* (nord-occidental) (T); *I estem tenint bastantes restriccions en fitosanitaris, ee normativa europea* (tortosí) (T).

ASPECTES LÈXICS

57. Tria lèxica. Majoritàriament, tant els comunicadors com els testimonis fan servir un vocabulari ben triat, tant pel que fa al lèxic general com al terminològic. En el quadre següent es presenta una selecció de termes, amb el detall del parlar en què es detecten i del col·lectiu (comunicadors o testimonis) a què pertanyen les persones que els diuen.

Paraula	central	tortosí	nord-occ.	valencià	balear	C	T
<i>pagès</i>	X	X	X		X	X	X
<i>llaurador</i>				X		X	X
<i>agricultor</i>		X		X		X	X
<i>arrossaire</i>		X				X	
<i>citricultor</i>		X				X	
<i>ramader</i>	X		X		X	X	X
<i>oleicultor</i>		X				X	
<i>apicultor</i>		X				X	
<i>productor</i>		X				X	
<i>cereal</i>		X				X	
<i>fruita seca</i>		X				X	
<i>vinya</i>		X				X	
<i>blat de moro</i>	X					X	
<i>oví</i>	X						X
<i>agricultura</i>	X					X	
<i>ramaderia</i>	X					X	
<i>explotació</i>	X				X		X
<i>rendible</i>		X					
<i>burocràcia</i>	X			X	X	X	X

<i>norma</i>			X				X
<i>normativa</i>		X					X
<i>normativa mediambiental</i>		X				X	
<i>normativa fitosanitària</i>			X		X	X	
<i>sobirania alimentària</i>			X			X	
<i>quadern digital</i>	X					X	
<i>quadern de camp</i>			X			X	
<i>farratge</i>	X		X			X	X
<i>abeurador</i>	X					X	
<i>fitosanitaris (i fitos, per truncament)</i>		X	X				X
<i>dejeccions ramaderes</i>			X				X

58. Ús de formes no normatives. Tractorada, forma no recollida al DIEC, apareix en tots tres informatius, amb un sentit i un ús que s'ajusten al criteri de [l'ésAdir](#), entre altres obres de referència que recullen el mot (D62, [GDLC](#)). També es recull a [Garbell](#).³ El DIEC, tot i que no ha entrat *tractorada*, ha entrat ja diversos mots que segueixen aquest mateix patró amb el sentit de 'manifestació de protesta o desaprovació...': *cassolada*, 'manifestació de protesta consistent a fer repicar cassoles o altres atuells metàl·lics percutint-los insistentment'; *mocadorada*, 'agitació de mocadors per part d'una multitud en senyal de desaprovació', i també, encara que una mica distanciat semànticament, *finestrada* 'cop que es dona en tancar violentament una finestra, especialment en senyal de menyspreu a una persona que és al defora'. També s'observa l'ús no normatiu de **gruix** en el sentit de 'gros': *el gruix dels pagesos* (central) (C) i de **visibilitzar** (valencià) (C): *Tractorada massiva, per a visibilitzar el malestar dels agricultors*, usos que sí que recullen altres fonts ([DNV](#), [ésAdir](#), [Garbell gruix](#), [Garbell visibilitzar](#)).

59. Variació lexical. S'observa la variació lèxica dialectal esperable en cada televisió: **pagès** (central i balear) i **llaurador** (valencià) (C) (T); **aquest** (balear i central) (C) (T) i **este** (valencià) (C); **avui** (central i balear) i **hui** (valencià); **devers** (balear) (C) i **cap a** (central i balear) (C); **ací** i **ahí** (valencià) i **aquí** (central, balear) (C) (T); **el** (central i valencià) (C) (T), (balear) (T), **es** (balear) (T); **aixina** (valencià) (T), variant col·loquial de *així* ([GIEC 20.3.5b](#)).

60. Interferència lèxica. S'observa l'ús de **vacú** per *boví*: *Sectors com el del vacú* (nord-occidental) (C); i **primar** per *prioritzar*: *Prima les polítiques mediambientals* (valencià) (C); els mots **abono**, **apretant**, **desleal**, **llimosnes** (valencià) (T); **bueno** (central) (T), **papeleo**, **pos** ('doncs') (nord-occidental) (T), **requisitos** (tortosí) (T); **conseguir**, **companyeros**, **género**, **pagos**, **pija** i **retrassada** (balear) (T); i l'expressió **anar-se'n a paseo** (valencià) (T) per *anar-se'n a fer punyetes*, en el sentit de 'desaparèixer, fracassar' ([Optimot 6913/2](#) [Optimot 5358/4](#) [Optimot 7799/2](#)), ([DSFF](#)).

61. Fraseologia. Les paraules i expressions col·loquials són molt poc presents en els informatius analitzats. Tot amb tot, observem **llançar la tovallola** per *tirar la tovallola*

³ Garbell és un avaluador de diccionariabilitat de neologismes catalans que es pot consultar mitjançant el web de l'IEC (<https://www.iec.cat/recursos-linguistics-en-linia/>).

(central) (C) ([DIEC](#), [DEIEC](#), [DSFF](#)), en el sentit figurat de ‘deixar de resistir-se, cedir, rendir-se, deixar córrer’ (la substitució de *tirar* per *llançar* fa pensar en una ultracorrecció) i **en peu de guerra** (valencià) (C) ([DIEC](#), [DEIEC](#), [DSFF](#)), ‘preparat per a combatre en un enfrontament’. Aquest recurs, que apareix com a títol de la peça dedicada a les mobilitzacions fora del País Valencià, pretén ser efectista i és adequat al context comunicatiu en què apareix.

62. Usos figurats. S’observa l’ús figurat de **mantra**: *Si hi ha un mantra que es va repetint* (central) (C); i de **radiografia**: *Aquesta és la radiografia general de les afectacions que està tenint aquesta protesta* (central) (C). Tots dos usos estan ben documentats ([ésAdir](#))([Bobneo](#)), sobretot el darrer (D62, [Garbell](#), [ésAdir](#), [Bobneo](#)).

63. Usos de altura i alçada. El mot **alçada** pren valors que són propis d’altres substantius emparentats. Concretament, es fa servir en comptes d’*altura* en contextos formals: *Uns dos-cents agricultors del Baix Ebre i Montsià [...] estan tallant l’autopista AP-7 a l’alçada de l’Aldea (tortosí) (C)*; *Per tant, autopista tallada fa pocs minuts, a l’alçada de Medinyà (central) (C)*. En altres ocasions, però, s’observa també l’ús recollit per la normativa: *Senyal en directe de l’A-3 a l’altura de Xiva, a la Foia de Bunyol, En esta mateixa autovia, a l’altura d’Utiel, Com continua la situació a l’A-3, a l’altura de Xiva?, A primera hora una desena de tractors la col·lapsaven a l’altura de Xest, La CV-30, a l’altura de Benimàmet, L’objectiu era tallar l’A-3 a eixa altura (valencià) (C)*. També s’observen altres solucions normatives: *Talls i protestes que continuen afectant l’AP-2 al seu pas per Montblanc (central) (C)*. Els usos amb *altura* són els normatius ([DIEC](#), [DEIEC](#)), però també són habituals en els registres formals els usos amb *alçada* ([DSFF](#)).

64. Fórmules de salutació. Les fórmules de salutació observades en els diferents informatius, emesos en la mateixa franja horària (14.00-14.30), presenten variació: *bon dia* a IB3 ([DEIEC](#), [Llibre d’estil per als mitjans de comunicació orals i escrits 12.1](#)), *bona tarda* a TV3 ([DEIEC](#), [ésAdir](#)), *bona vesprada* a À Punt ([DEIEC](#)).

3. CONCLUSIONS I CONSIDERACIONS FINALS

Les tres notícies que s’han analitzat en aquest informe proporcionen un panorama interessant del conjunt de la llengua, tant des del punt de vista de la variació geolectal com del de la variació funcional. En efecte, s’hi troba el llenguatge dels presentadors, des del plató i amb teleapuntador; el llenguatge dels enviats especials i els corresponents, elaborat *in situ*, dins els paràmetres dels corresponents llibres d’estil, però en general sense el concurs dels assessors lingüístics, que procura mantenir un registre formal però no massa elevat i parla en tercera persona del que fan els protagonistes dels fets, i el llenguatge dels testimonis, més espontani, més popular, que parla en primera persona dels problemes que els han fet sortir a protestar. Hi ha contrast també entre pagesos: els que pertanyen a organitzacions, que s’expliquen amb més desimboltura, i altres que semblen cohibits quan volen expressar els greuges: *sa conselleria, diguem, d’aquí, de Balears*; i altres que s’exclamen sense gaires miraments: *El abono està caríssim, els materials estan caríssims, mos han prohibit tots els materials...* (valencià) (T).

El contrast dialectal no es dona en la terminologia que usen tant els comunicadors com els testimonis: *agricultura, ramaderia, burocràcia, explotació, normativa, PAC, fitosanitaris, dejeccions ramaderes, organitzacions, mobilitzacions* (amb la clara extensió de la pronúncia [tz]), etc., però sí en la denominació dels *agricultors: llauradors* en valencià, i *pagesos* en els altres parlars. S'observa la col·loquialització d'algun terme: *Los fitos pugén...* (nord-occidental) (T). A causa de la situació inevitable de contacte de llengües, s'observen interferències lexicals sobretot en els usos dels testimonis (*bueno, desleal, llimosnes*), i també en l'ús d'algun corresponsal (*vacú*), però no en les intervencions al plató.

En canvi, hi ha contrast entre les fórmules de salutació: *bon dia / bona tarda / bona vesprada*; en les formes verbals, els demostratius, els pronoms... i sobretot en les pronúncies: des del Ripollès a la plana d'Utiel i la Costera, passant per l'entorn de Lleida, les terres de l'Ebre, el Raiguer mallorquí..., amb les particularitats que s'han anat detallant al llarg d'aquest informe. En aquest mosaic d'accents, l'expressió més formal dels comunicadors fa de pal de paller, sense deixar de mantenir diferències dialectals acceptables. Amb tots els matisos que calguin, aquest és el paper de l'estàndard en relació amb els dialectes: els integra, els representa i permet la comunicació entre tots.

En vista de les mostres analitzades, s'ha de concloure que en general hi ha bona qualitat lingüística, tot i els detalls observats en l'informe, molts dels quals es poden corregir amb un esforç d'atenció dels comunicadors i els assessors lingüístics.

BIBLIOGRAFIA

La major part de les obres consultades per a fer aquest informe tenen versió en línia. Atès que aquest informe es publica a la xarxa, hem optat per donar-ne tan sols els enllaços, en tots els títols en què és possible.

Normativa de l'IEC

[Gramàtica de la llengua catalana \(GIEC\)](#)
[Gramàtica essencial de la llengua catalana \(GEIEC\)](#)
[Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana \(GBU\)](#)
[Diccionari de la llengua catalana \(DIEC\)](#)
[Diccionari essencial de la llengua catalana \(DEIEC\)](#)
[Ortografia catalana \(OIEC\)](#)

Altres obres de l'IEC

[El llenguatge inclusiu: compatibilitat dels recursos estilístics dels usos no sexistes amb la normativa lingüística](#)
[Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I](#)
[Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II](#)
[Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, III](#)
[Petit atlas lingüístic del domini català](#)

Serveis amb cooperació de l'IEC

[Optimot](#)
[Cercaterm](#) (Termcat)

Altres obres. Diccionaris i gramàtiques

[Diccionari Català Valencià Balear \(DCVB\)](#)
[Diccionari de sinònims de frases fetes](#) (DSFF). M. Teresa Espinal. UAB
[Diccionari normatiu valencià \(DNV\)](#)
[Gramàtica normativa valenciana \(GNV\)](#)
[Gran diccionari de la llengua catalana](#) (Enciclopèdia Catalana)
[Gran diccionari 62 de la llengua catalana \(GD62\)](#). Barcelona: Edicions 62, 2000

Altres obres. Llibres d'estil per als mitjans de comunicació

[ésAdir](#) (CCMA)
[Llibre d'estil de la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació](#)
[TotDret. Llibre d'estil per a la ràdio i la televisió balears](#)
[Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits](#)

Altres obres. Estudis

[El català de Mallorca. La fonètica](#). Gabriel Bibiloni. Palma: Leonard Muntaner, Editor, 2016.
[El parlar del «tinguem»](#). Vicent Bataller Grau. Xàtiva: Malian, 2018
[El parlar blede: Una anàlisi de l'esfondrament de la fonètica](#). Gabriel Bibiloni. Mallorca: Moll Nova Editorial, 2023

Informe sobre la qualitat lingüística en les primeres notícies de la revolta pagesa (06/02/2024)

Altres obres. Neologia

Observatori de Neologia (2022). [Garbell](#) (v. 1). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Data de consulta: 26 de setembre de 2024.

Observatori de Neologia (1989-). Banc de dades dels observatoris de neologia ([BOBNEO](#)). Data de consulta: 26 de setembre de 2024.

ANNEX. LLISTA DE PROGRAMES OBSERVATS

Canal	Programa	Data	Enllaç	Minuts
TV3	Telenotícies migdia	06/02/2024	https://www.ccma.cat/3cat/telenoticies-migdia-06022024/video/6264681/	03:14 - 16:18
IB3	Notícies migdia	06/02/2024	https://ib3alacarta.com/play/tv/noticiasmigdia/e4807	07:57 - 12:22
À Punt	NTC migdia	06/02/2024	https://www.apuntmedia.es/informatius/a-punt-ntc/complets/06-02-2024-informatiu-migdia_134_1681393.html	04:29 - 12:14